

Till Socialminister Lena Hallengren

Nu bildas ett svenskt nationellt råd inom katastrofmedicin

Katastrofmedicin är ett ämnesområde som fokuserar på att optimalt planera och genomföra medicinska insatser, med syfte att minimera död och sjuklighet när resurserna är knappa som under kris, krig och pandemier och andra samhällstörande medicinska situationer. Behovet av kompetens inom katastrofmedicin har under Covid-19 pandemin ånyo satts i blyxtbelysning i Sverige.

För att förena Sveriges kompetens inom katastrofmedicin har vi idag bildat *Svenskt nationellt råd inom katastrofmedicin*. Rådet samlar vetenskaplig och praktisk klinisk erfarenhet inom ämnet på sex svenska universitet och universitetssjukhus. Vår gemensamma kompetens är unik och tillsammans kan vi bidra till att området katastrofmedicin stärks i Sverige. Men vår vision om att tillsammans bygga kompetens på svenska universitet inom katastrofmedicin verkar inte längre delas av Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen som kunskapsstyrande myndighet har ett övergripande ansvar för att expertis utvecklas och upprätthålls samt att kunskap sprids om katastrofmedicin och krisberedskap inom myndighetens verksamhetsområde enligt förordningen med instruktion för myndigheten (SFS 2015:284). Socialstyrelsen ska även verka för att expertis inom dessa områden står till samhällets förfogande vid kriser och katastrofer (SFS 2015:284).

För att säkerställa uppdraget har Socialstyrelsen sedan 2001 förtjänstfullt inrättat flera kunskapscentrum inom olika katastrofmedicinska delområden, externa centrum kopplade till flera svenska universitet och universitetssjukhus. Men efter en dom i kammarrätten 2017, med bäring på lagen om offentlig upphandling, gjorde Socialstyrelsen bedömningen att upphandling av kunskapscentrum från 2018 måste genomföras enligt ett avsevärt reviderat och utvidgat regelverk. Men istället för fortsatt stöd till att gemensamt utveckla kunskap och erfarenhet inom katastrofmedicin på svenska universitet har upphandlingsprocessen dragit ut på tiden och blivit ensidigt inriktad på budgivning, där det universitet som lägger lägst pris koras som vinnare. Processen har också blivit allvarligt försenad, med idag uppnådda ramavtal för endast två av fem utlysta katastrofmedicinska delområden. Den förändrade processen har lett till splittring snarare än samarbete och år av värdefull kompetens går förlorad, nödvändig nyrekrytering av expertkunskap har i det närmaste avstannat. Även om det juridiskt kan hävdas att upphandling är nödvändig, går det inte att förtjänstfullt upphandla vetenskaplig och medicinsk kompetens av vikt för rikets säkerhet på samma sätt som man köper in billigaste kontorsmateriel!

Problemet med bristande nationell samling inom katastrofmedicin riskerar bli ett påtagligt problem när erfarenheter från Covid-19 pandemin skall inhämtas. Vi menar att det saknas en strategi för att samla nationell kompetensen inom katastrofmedicin. För det kommer krävas nationell samling för att Socialstyrelsen på ett optimalt sätt ska kunna besvara de tre Regeringsuppdragen (undertecknade av Ardalan Shekarabi), gällande att stärka katastrofmedicin i Sverige, som myndigheten fick den 23 mars 2021. Men vi kan dessvärre konstatera att "universitet" inte är specifikt nämnda som samarbetspartner för uppdragen, inte heller finns "forskning" med. Det gör oss bekymrade då vi menar att det är omöjligt att stärka katastrofmedicin utan att ta hjälp av forskning och att svensk forskningskompetens måste samlas. Vi är redo att bistå Regeringen och Socialstyrelsen att besvara Regeringsuppdragen och bygga katastrofmedicinsk förmåga i Sverige men vill göra det gemensamt, inte genom att bli upphandlade enligt lägst pris vinner. Det varken stärker ämnet eller bygger förmågor för framtiden.

Vår avsiktsförklaring är att med bildandet av *Svenskt nationellt råd inom katastrofmedicin* samla nationell forskning, utveckling och utbildning inom ämnet. Rådet kommer att verka för:

- ökad utbildning inom katastrofmedicinska ämnen på läkar- och sjuksköterskeprogrammen och som fortbildning för andra grupper.
- nyttiggörande och implementering av nya katastrofmedicinska rön.
- utvecklingen av svensk katastrofmedicin genom forskning och utbildning
- tvärprofessionell, tvärvetenskaplig och bred utveckling av ämnesområdet
- att forskningsmedel avsätts och att tilldelning sker enligt rådande praxis inom forskning och akademi
- expertråd med rätt kompetens inom katastrofmedicin till stöd för myndigheter, sjukvård och media

Vi ser fram emot på återkoppling från departement och myndighet kring vad som planeras för att stärka katastrofmedicinsk kompetens nationellt. Vi förutsätter ett snart möte där vi kan tydliggöra våra ståndpunkter kring behovet av nationell samling och att vetenskap och beprövad erfarenhet bör genomsyra svaren på de olika Regeringsuppdragen.

Den 19 maj 2021 i bokstavsordning

- *Filip Arnberg*, docent och ansvarig för kunskapscentrum för katastrofpsykiatri, Uppsala universitet
- *Ulf Björnstig*, professor em, kunskapscentrum katastrofmedicin Umeå, Umeå universitet
- *Therese Djärv*, docent och överläkare, ansvarig kunskapscentrum katastrofmedicin-prehospital vård och komplexa skadeområden Karolinska institutet och Karolinska universitetssjukhuset
- *Karin Hugelius*, lektor, Institutionen för Hälsovetenskaper, Örebro universitet
- *Yohan Robinson*, docent och ansvarig för kunskapscentrum i katastrofmedicin väst, Göteborgs universitet
- *Britt-Inger Saveman*, senior professor och ansvarig för kunskapscentrum katastrofmedicin Umeå, Umeå universitet
- *Johan von Schreeb*, professor och ansvarig för nationellt kunskapscentrum global katastrofmedicin, Karolinska institutet
- *Leif Stenke*, professor och överläkare, ansvarig för kunskapscentrum för strålningsmedicin vid katastrofer, Karolinska institutet och Karolinska Universitetssjukhuset
- *Carl Magnus Wahlgren*, Adj. professor traumakirurgi, överläkare och ansvarig för Kunskapscentrum traumatologi, Karolinska institutet och Karolinska universitetssjukhuset
- *Andreas Wladis*, docent och överläkare i kirurgi, professor i katastrofmedicin och traumatologi ansvarig för nationellt kunskapscentrum i katastrofmedicin med inriktning på traumatologi, Linköpings universitet